

Fakamatala ma'á e kau mahakí, kinautolu 'oku nau ngāue'akí mo e kau tauhí

Anaphylaxis ('Anafilekisia)

Ko e anaphylaxis ko ha utesia mātu'aki mālohi ia ki he sinó (severe allergic reaction) 'oku ala hoko ai ha fakatamaki ki he mo'uí, pea 'oku totonu ma'u pē ke lau 'eni ko ha fiema'u fakafaito'o fakavavevave (medical emergency). 'Oku hoko 'a e anaphylaxis hili ha feangainga mo ha kemikale 'a ia ko ha allergen (ko e angamaheni ko ha utesia eni 'e ha ngaahi fa'ahinga me'atokoni, 'inisēkite pe ngaahi faito'o), 'a ia 'oku utesia kovi (allergic) ai ha tokotaha. 'Oku 'ikai ke tu'u laveangofua 'a kinautolu kotoa pē ia 'oku 'i ai hanau allergy (utesia kovi) ke nau a'u ki he tu'unga 'o e anaphylaxis.

'Oku mahu'inga ke 'ilo 'a e ngaahi faka'ilonga (signs) mo e ngaahi 'ilo'i'anga (symptoms) 'o e anaphylaxis

Ko e ngaahi 'ilo'i'anga 'o e anaphylaxis 'e ala tupunga mei ai ha fakatamaki ki he mo'uí pea 'oku kau ki ai ha taha 'o e ngaahi me'á ni:

- Faingata'a'ia/tolongulu 'a e mānavá
- Ake/fufula 'a e 'eleló
- Ake/maha'iha'isia 'a e mongá
- Faingata'a'ia 'a e talanoá mo e/pe fā 'a e le'ó
- Sisī 'a e mānavá pe tale ta'emotu
- Ninimo ta'emotu mo e/pe hoholo 'o tō
- Tea pea tāvaivaia ('i he longa'ifānaú)

'I he ngaahi taimi 'e ni'ihī, 'oku fuofua hoko mai 'a e ngaahi 'ilo'i'angá ni ia, 'a ia 'oku 'ikai fu'u loko fakatu'utāmaki, 'i he te'eki ke hoko mai 'a e anaphylaxis:

- Fefulai 'a e matá, loungutú mo e/pe matá
- Fepulopulasi pe laku mai 'a e fakakulokula 'i he kilí
- Langa kete, lua (ko e ngaahi faka'ilonga 'eni 'o e anaphylaxis 'i ha utesia kovi meí ha 'inisēkite)

'Oku lahi 'a e ngaahi me'a te nau ala takiekina 'a e tu'unga mālohi 'o ha hoko mai 'a ha utesia kovi. 'Oku kau ki heni 'a e fakamālohisinó, 'ea velá, kavamālohí, pea ko kinautolu 'oku utesia kovi 'e ha me'atokoni, ko e lahi ko ia 'o e me'atokoni na'a nau ma'ú pea mo e founa na'e teuteu'i'aki iá.

'Oku mahu'inga 'a hono 'ilo'i 'o e tupu'anga ko ia 'o e anaphylaxis

'Oku angamaheni'aki hano 'eke atu 'e ho'o toketaá ha ngaahi fehu'i 'a ia 'e ala tokoni ki hono fakanounou hifo 'o e lisi 'o e ngaahi me'a na'e ngalingali ne nau fakatupunga 'eni 'o hangē ko ha ngaahi me'atokoni pe faito'o na'e ma'u he 'aho ko iá, pe ko ha feangainga mo ha fa'ahinga 'inisēkite. 'E tokoni 'a e founa ko 'eni ke 'oua 'e fakakau ki ai 'a e ngaahi makatu'unga 'oku fa'a to'o hala'i 'o pehē ko e anaphylaxis 'o hangē ko ha pongia pe ko ha tete 'a e sinó 'o ma'utangī 'a e nifó pe koa 'a e ngutú (epileptic seizure). Kapau 'oku mahalo'i ko ha utesia kovi 'eni 'e ha fa'ahinga me'a (allergy), 'e ala fakahoko leva ha nggaahi sivi, 'a ia ko e angamaheni ko ha sivi toto ke 'ilo ha ngaahi allergen IgE tu'upau (na'e fa'a ui ko e RAST tests) pe ko ha sivi 'aki hano ki'i huhu'i 'o e

kilí (skin prick testing), ke tokoni ke fakapapau'i pe fakamavahe'i 'a e ngaahi me'a 'oku nau ala kamata'i 'ení (potential triggers).

'Oku ma'u atu ha fakamatala felāve'i mo e sivi allergy 'i he uepisaiti 'a e ASCIA:

www.allergy.org.au/patients/allergy-testing/allergy-testing

'Oku mahu'inga ke fakatokanga'i ko e ngaahi founa 'e ni'ihi 'oku lau ko ha sivi ki he ngaahi allergies ('o kau ki ai 'a e sivi 'o e me'atokoni 'oku ui ko e cytotoxic food testing, Vega testing, sivi kinesiology, founa ki hono fakamavahe'i 'o e ngaahi allergy, sivi iridology, sivi 'o e tā 'a e mafú, sivi Alcat, sivi ko e Rinkel's intradermal testing, fusi uoua (reflexology), sivi 'o e lou'ulú mo e sivi IgG ki ha uesia kovi 'a e me'atokoni) 'oku 'ikai fakamo'oni'i fakafaito'o pe fakasaienisi ia ko ha ngaahi founa ke fakapapau'i'aki hano ma'u 'o ha allergy. 'Oku ma'u atu ha fakamatala felāve'i mo e ngaahi sivi ko 'ení 'i he uepisaiti 'a e ASCIA:

www.allergy.org.au/patients/allergy-testing/unorthodox-testing-and-treatment

'Oku malu'i 'a e mo'uí 'i hano leva'i lelei 'o e anaphylaxis

Kapau 'okú ke tu'u laveangofua ke ke ma'u 'a e anaphylaxis, te ke fiema'u ke fakahoko 'a e founa leva'i hokohoko ko 'ení ma'á u, 'e ho'o toketaá. 'Oku totonu ke kau ki heni 'a e:

- **Fakafehokotaki atu ki ha toketā mataotao fakafaito'o ki he anga 'o hono tau'i 'e he sinó 'a e ngaahi mahakí (immunology)/uesia kovi 'o e sinó (allergy)***
- **Fekumi ke 'ilo'i 'a e (ngaahi) me'a 'oku nau fakatupunga 'a e anaphylaxis** - 'E kau ki heni ha hisitōlia kakato ki he mo'uí lelei pea mo ha sivi fakafaito'o pea hoko atu ki ai 'a hono faka'uhinga'i 'o e ngaahi ola 'o e sivi allergy.
- **Ako ki he faka'ehi'ehi me'i he ngaahi me'a 'oku nau fakatupungá** - 'Oku tautefito 'a e mahu'inga 'o 'ení ki he hulutu'a 'o hano uesia kovi 'e ha me'atokoni, he ko e faka'ehi'ehi me'i he me'atokoni ko iá 'a e founa pē 'e taha ke faka'ehi'ehi ai me'i ha hoko 'a ha uesia kovi. 'E ala fiema'u foki mo ha fale'i 'a ha tokotaha mataotao 'i he founa ma'ume'atokoni (dietitian).
- **Fakaai atu 'o ha ASCIA Action Plan for Anaphylaxis (Palani Ngāue 'a e ASCIA ki he Anaphylaxis)**** - ko e ASCIA Action Plans 'oku nau 'oatu ha fale'i ki he taimi mo e founa ke ngāue'aki ai 'a e me'ahuhu faito'o adrenaline (epinephrine) autoinjector.
- **Hokohoko sio ki ha toketā mataotao fakafaito'o ki he anga 'o hono tau'i 'e he sinó 'a e ngaahi mahakí (immunology)/uesia kovi 'o e sinó (allergy).**

* Ko e kau mataotao fakafaito'o 'oku nau 'oatu ha ngaahi sēvesi fakafaito'o ki hono tau'i 'o e mahakí pea mo e ngaahi allergy, 'oku lisi atu honau hingoá 'i he uepisaiti 'a e ASCIA:

www.allergy.org.au/patients/allergy-and-clinical-immunology-services/how-to-locate-a-specialist

** Ko e ngaahi palani ASCIA Action plans kuo pau ke fakafonu ia 'e ha toketā pea tauhi fakataha ia mo e me'ahuhu adrenaline autoinjector. 'Oku ma'u atu 'a e ASCIA Action Plans for Anaphylaxis me'i he uepisaiti 'a e ASCIA:

www.allergy.org.au/health-professionals/anaphylaxis-resources/ascia-action-plan-for-anaphylaxis

Ko e adrenaline (kemikale faito'o) ko e fuofua faito'o ia ke 'oatu 'i ha hoko mai 'a e anaphylaxis

'Oku ngāue vave 'a e adrenaline ke ne tali 'o fakafoki'i 'a e ngaahi uesia 'o e anaphylaxis pea ko e fuofua faito'o ia 'oku 'oatu 'i ha hoko mai 'a e anaphylaxis. Ko e me'ahuhu adrenaline autoinjectors 'oku 'i ai 'a e fo'i tu'oni faito'o tu'upau 'e taha 'o e faito'o adrenaline, pea kuo fo'u ia ke huhu'i 'e ha ni'ihi 'oku 'ikai ngāue fakafaito'o (non-medical people), 'o hangē ko ha kaungāme'a, faiako, faiako akoteu, mātu'a, ha taha 'oku lue fakalaka hake, pe 'e he tokotaha mahakí pē (kapau 'oku 'ikai uesia lahi ia 'o ne kei lava pē 'o fakahoko 'eni).

'Oku totonu ke toki tu'utu'uni fakafaito'o atu pē ha me'ahuhu adrenaline autoinjector ko ha kongā ia 'o ha palani kakato ki hono leva'i 'o e anaphylaxis, 'a ia 'oku kau ki ai ha ASCIA Action Plan for Anaphylaxis pea mo ha ako ki he founga 'o hano holoki hifo 'o ha ala hoko mai 'a ha ngaahi uestia kovi. Kapau kuo tu'utu'uni fakafaito'o atu kiate koe pe ko ha'o tama ha me'ahuhu adrenaline autoinjector, 'oku mahu'inga ke ke ako pea akoako ki hono ngāue'aki 'ení, 'o ngāue'aki ha me'ahuhu akoako 'i he māhina 'e 3-4 kotoa pē.

Fakamatala Lahi Ange

Ki ha ngaahi nāunau fekau'aki mo e anaphylaxis ('o kau ki ai 'a e ASCIA Action Plans, FAQs, ASCIA Travel Plans, fakamatala ki he adrenaline autoinjector, ngaahi nāunau ako fakataukei pea mo ha ngaahi tūhulu fakahinohino), vakai ki he uepisaiti 'a e ASCIA:

www.allergy.org.au/health-professionals/anaphylaxis-resources

'Oku fa'a hoko ko ha pole lahi ha'o ma'u pe ko ha ma'u 'e ha taha 'i he fāmīlī 'a e anaphylaxis. Ko e ngaahi kautaha 'oku hā atu 'i laló 'oku nau 'oatu ha ngaahi fakamatala 'aonga mo tokoni ma'á e kau mahakí:

- Allergy & Anaphylaxis Australia www.allergyfacts.org.au
- Allergy New Zealand www.allergy.org.nz

© ASCIA 2018

Ko e ASCIA ko e sino fakapolofesinale fakafaito'o mataotao tumutumu ia ki he anga 'o hono tau'i 'e he sinó 'a e ngaahi mahakí (clinical immunology)/uestia kovi 'o e sinó (allergy), 'i 'Aositelēlia mo Nu'u Silá.

Uepisaiti: www.allergy.org.au

Īmeilī: info@allergy.org.au

Tu'asila ki he lī tohī: PO Box 450 Balgowlah NSW 2093 Australia

Faka'atā

Ko e pepá ni kuo fo'u ia pea vakai'i 'e he kau mataotao 'oku nau mēmipa 'i he ASCIA pea 'oku makatu'unga ia 'i he ngaahi lau fakafaito'o mataotao pehē ki he ngaahi paaki tohi na'e ma'u 'i he taimi na'e vakai'i ai 'a e pepá ni. Ko e fakamatala 'oku fakakau 'i he pepá ni 'oku 'ikai fakataumu'a ia ke ne fetongi 'a e fale'i fakafaito'o pea ko ha ngaahi fehu'i felāve'i mo ha lau fakafaito'o (medical diagnosis) pe ko ha faito'o, 'oku totonu ke fakahoko atu ia ki ha tokotaha ngāue fakafaito'o. Ko hono fo'u 'o e pepá ni na'e 'ikai fakapa'anga ia meí ha ngaahi ma'u'anga pa'anga fakakomēsiale pea 'oku 'ikai takiekina ia 'e ha ngaahi kautaha fakakomēsiale.

Na'e fakalelei'i fakamuimui 'a e kakano 'o e pepá ni 'i Mē 2018